

ולאשר אחז"ל פטפוטי דאורייתא ענין
הנני רושם הערה אחת שאמרתי
לפני הרבה שנים (אע"פ שכמוצן יש להשיב
עלה) דלכאוי יש להביא סמך מהגמ' דנחש
שכולו יש לז' חירות ולז' עצדות ולא
שצמליאות חלי גופו עצד וחלי צ"ח דהנה
בתחילת הסוגיא מפרש הגמרא דהכל חייבין
לרבות ח"ע וחצ"ח ומקשינן ולרבינא וכו'
ומפרש הגמ' דאחי לרבות חגר ציוס ראשון
וכו' ופריך ולמד"א כולן תשלומים דראשון
וכו' ומפרש הגמ' דהכל חייבים הוא לרבות
סומא צא' מעיניו ודלא כריו"ח צ"ד וכו',
ואח"כ אמרי' ואצ"ח לעולם לרבות ח"ע
וחצ"ח וכו', וריבטת הלשון "ואצ"ח" משמע
דח"ק לעולם כריו"ח צ"ד דסומא צא' אחת
מעניו פטור מראי', והא דחנן הכל חייבים
צראי' אחי לרבווי ח"ע וחצ"ח דחייב כו'
(והיינו למשנה אחרונה). והשחא חי ס"ד
דענין ח"ע וחצ"ח הוא שטלם בשר הגוף
הוא חלי עצד וחלי משוחרר א"כ חי סומא
צא' אחת מעניו פטור לכאוי ממילא א"ח לחייב
ח"ע וחצ"ח שהרי הוא כסומא צא' אחת מעניו,
דהא אפי' למשנה אחרונה דחייב היינו רק
שהחלי חירות חייב אצל לא הח"ע שכל זמן
שלא נשחרר הרי הוא צדיני עצד שפטור
מח"ע שהז"ג ורק החלי חירות חייב והרי
החלי חירות אין לו אלא עין אחת או שני
חלי עינים (אח"ל שחלי גוף ממש הוא
חלי כך וחלי כך) ואין זה צא' צשתי עיניו,
ויש הרבה להשיב, ורשמתי זה רק להעיר
ולפלפול.

סימן ג

בענין אי איכא שעבוד נכסי

בעולת ראי'

כתב הרמב"ם ז"ל צפ"ח מחגיגה ה"י
המפריש עולת ראי' ומת היורשין

דסובר הגמרא השחא דח"ע וחצ"ח לא
נתמעט מקרא דאדון דסבר הגמ' עכשיו
לז' החירות שפיר קרינן אין לו אדון אחר,
דמה שהחלי חירות עוצד ציוס של רבו לרבו
חינו מדין עצדות אלא כפורע חוב עובר מה
שציוס שלו השתמש עם חלק העצדות, וצא' אחת
צדיני פליגי בתחילת הסוגיא עם סוף הסוגיא.

ויש לצאר פלוגתא זו (אם החלי חירות
נקרא שיש לו אדון אחר) ע"פ החקירה
בענין חלי עצד וחצ"ח אם פירשו שחלי
גופו הוא עצד וחלי גופו הוא צ"ח [רק
דאין לא ידעין חיזו חלק הוא עצד ואחו
חלק הוא המשוחרר] או דנימא דעצד של
שני שותפין כאו"ח משתמש בכולו שהרי אין
צו דין חלוקה והוי כולו לזה וכולו לזה, עי'
צבר"ן גדרים ר"פ השותפין, וכהא דאמרין
בחולין דע"ט צצ"י הצא על החיישא לרצון
דסברי חוששין לזרע האב ואותו ולד חית צי'
לז' צי' מחמת אציו ולד שה מחמת אמו
חייב צחלי מחנות (אי שה ואפי' מקלת שה
ע"ש) הרי דאנו חושצין אותו בגדר חלי צי'
וחלי חייש והתם לא שייך כלל למימר שחלי
הגוף הוא כך וחלי כך שהרי הכל נעשה ע"י
שניהם, וכל משהו שבו מיוחס לשניהם, אלא
הענין הוא שיש על כולו לז' ולד צי', וה"ל
צח"ע וחצ"ח חופף על כולו לז' עצדות ולד
חירות (וכבר הארכתי בזה בסימן הקודם
ע"ש) והנה אם נאמר דממש חלי גופו
עצד וחלי ממש צ"ח מסתבר יותר דחלי
חירות אין לו אדון אחר שהרי חלק זה הוא
כולו ישראל אצל אם נאמר דעל כולו חופף
לז' עצדות ולד חירות לפ"ז מסתבר יותר
דנקרא שיש לו אדון אחר שהרי אותו גוף
שיש צו לז' חירות הוא עלמו משועצד לאדון
מחמת לז' עצדות שלו ואיכא עליו אדון אחר
וי"ל דצדינא פליגי בתחילת הסוגיא וסופה
(אצל חינו מוכרח ד"ל כדלעיל שנחלקו צמה
שכולו עוצד ציוס רבו לרבו אם זה נחש
כיש לו אדון אחר).

בחגיגה נשתעבדו נכסים, ע"כ לריך לפרש דגם מש"כ צירושלמי הפריש חגיגתו קאי אעולת רא"י שגם הוא נקרא חגיגה בלשון הירושלמי וא"כ אין לתרץ קושית הכ"מ ע"ד שכתבנו.

עוד י"ל בזה דהרי אפי' לפי מה שחפס הכ"מ בדעת הירושלמי דגם בלא הפריש חייבים יורשים להציאה מ"מ נראה פשוט לכא"י דכ"ז אינו אלא צחוק רגל זה שנתחייב בו האב, אבל צעזר הרגל ודאי אינם חייבין באחריות ללא עדיפי יורשים מהאב עלמו דתנן בהדיא בחגיגה ד"ע עזר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו ומשמע ודאי דקאי נמי אעולת רא"י ולא אחגיגה בלבד שאין מקום לחלק בזה בין חגיגה לעול"ר, וכן משמע משפחות לשון הרמב"ם ז"ל בפ"א מחגיגה ה"ד ה' ו' ע"ש וכ"כ להדיא הרמב"ם ז"ל בפיהמ"ש במשנה זו, וע"י חוס' פסחים ד"פ א' ד"ה אתה מדחהו כו' וטעמא דמלתא נלענ"ד פשוט דאע"פ דנאמר דנשתעבדו נכסיו מ"מ לא נשתעבדו אלא על חיוצו דהיינו שיגצו מנכסיו מה שנחייב האדם וזה לא שייך אלא צחוק הרגל, אבל לאחר החג גם אם יגצו ויקריצו עולה מנכסיו מ"מ אינו מקיים כלל חיוצו ומאות עולת רא"י שעליו והוא מעוות שלא יוכל לתקון ממילא אין מקום לגבות ללא נשתעבדו אלא שיגצו מנכסיו לקיום מצותו וז"פ לכא"י.

ומעתה יש לדון דגם כשיגצו מן היורשין עולת רא"י צחוק הרגל לא יתקיים מצות ולא יראו פני ריקם שה"י על האב שעכ"פ האב צא ריקם ומנכסיו לא הציא דורן עמו דמה שגובין מנכסי הצע"ה אחר שמכרן אין זה כאילו הצע"ה פרע את החוב אלא כאילו ערצ' שלו שילם צעדו וכדאמרין בצבורות מ"ה נכסיו' דכ"ג אינון ערצין ל' ויש בגזיית הנכסים הדין דלא יפרע מן הערצ' תחילה ע"ש, וגמלא שעכ"פ האב צא ריקם ולא יתוקן זה במה שהיורשין יציאו

חייבין להציאה ע"י כ"מ ולח"מ וקשה דאמאי לא יתחייבו היורשין גם בלא הפריש, וכמו בהאשה שהציאה חטאתה ומתה דיציאו יורשין עולתה דשעבדא דאורייתא כמזואר בקדושין י"ג ופסקה הרמב"ם ז"ל בספ"א ממחוסרי כפרה וע"ש בכ"מ ולח"מ שהוכיחו דעולת רא"י יש לדמות לכל עולת חובה ויצואר להלן בעה"י, ומקודם נבאר מה שיש לחלק בין עולת רא"י לשאר קרצנות מכמה טעמי, חדא ד"ל דדוקא בחיוצ קרצן יולדת וכיו"צ דכתיב בלשון עשה שנאמר תציא כבש בן שנתו לעולה וככ"ג בשאר קרצנות, וכיון דרחמנא חייבי' נתחייב שפיר כעין חיוצ ממון ונשתעבדו נכסי, אבל מצות קרצן רא"י לא כתיב בלשון חיוצ אלא שאמרה תורה ולא יראו פני ריקם והוא איסור על הגזרה להיראות ריקם אבל עכ"פ אינו מענין חיוצ ולכך י"ל דלא שייך שישתעבד לזה נכסיו.

ובזה ה"י אפשר כבר ליישב מה שהקשה בכ"מ מהא דמוכח צירושלמי דחגיגה פ"ק שאם ירשו קרקע אפילו לא הפרישה מחיים חייבין היורשין ע"ש שהרי לשון הירושלמי שם בתחילת הסוגיא הפריש "חגיגתו" ומת כו' ואהא מיייתין התם ההיא דהאשה שהציאה חטאתה ומתה יציאו יורשין עולתה כו' וי"ל דהירושלמי קאי אקרצן חגיגה וזה נכתב בלשון עשה כדפירש"י ז"ל ריש חגיגה דילפינן לה מדכתיב וחגותם אותו חג ל' ושפיר שייך שישתעבדו הנכסים כנ"ל אבל הרמב"ם ז"ל דדייק וכתב הפריש עולת רא"י כו' וחיוצ זה לא נאמר אלא בשלילה שלא להיראות ריקם וע"כ ליכא בזה שעבוד נכסים כנ"ל. ומ"מ נלענ"ד שזה רחוק מן האמת דלענ"ד הכ' דין דהפריש עול"ר כו' שכתב הרמב"ם ז"ל למדה מהירושלמי הוה כמו שיתבאר בעה"י ואם נאמר דהא דליכא שעבוד בעול"ר הוא משום דכתיב בלשון לאו שלא להראות ריקם ולא בהורת חיוצ ודוקא בעול"ר ליכא שעבוד אבל

שזכו ענין חובו וכן צעולת יולדת העיקר הוא שיושג למצח עבור חובתו, אבל לפמשי"כ לדון דצעול"ר עיקרו הוא שהוא יצא והמלוא והתכלית הוא הצאתו דדי' זהו ככל מלות עשה דעלמא ולא שייך צא שטבד, (ובשגם לדעת הרמב"ם ז"ל דעולת ראי' הוא תנאי ממלות ראית פנים שטיקרו הוא מ"ע דדי', ועיין עו"א ריש חגיגה ואכמ"ל) ועד"ז ז"ל קל"ה דעת הפוסקים דלא נחתין לנכסי לגבות דקה וריבית, ודעת הרמב"ן ז"ל בכיוולא צא דנחתין לנכסי מדין כפי' על המלוא דעד שתכופכו בגופו כופכו צממונו, ועי' קל"ה ס"י ר"ן וס"י ל"ע, ואפשר לומר דכפי' לא יתקיים כלל המלוא שטיקרו הוא שהוא יהא הכותן ולא שיושג מממונו עבור זה, וכל שנגבה צאונם חין כאן נתינה דדי' ומה"ע ח"ש דעת הסוברים דליכא שטבד נכסים בצדקה עי' ר"ן ז"ל צ"י נערה צ"ס רב האי גאון ז"ל ובקל"ה שם וכ"ז ל"ע וזירור ולא כתבתיו אלא דרך אגב ולהעיר לב המעיין.

והנה בלח"מ כאן הקשה מסוגיא דזכורות ג"א ב' דגרסינן התם וכי איתמר דר"ל ארישא איתמר מת לאחר שלשים יום אע"פ שלא נתן יתן מנלן ארשב"ל אתיא ערך ערך מערכין ר"ד אמר ר' יונתן וכל זכור צניך תפדה ולא יראו פני ריקס מה להלן יורשין חייבין אף כאן יורשין חייבין ופירש"י ז"ל מה עולת ראי' יורשין חייבין דעולת חובה היא וגבי עולת חובה תנן האשה שהביאה כו' יצאו יורשין עולתה, אף כאן יורשין חייבין לאחר מיתת האב והבן דהו' מחוייבין ומחו עכ"ד, וכיון דעולת ראי' מדמיין לה להא דהאשה שהביאה חתאתה והתם אע"פ שלא הפרישתו מחיים אמאי לא יתחייבו נמי דצעול"ר אע"פ שלא הפריש מחיים עכ"ד הלח"מ, וכבר כתבנו דמסברא יש לחלק כנ"ל, והא דאמרין שם בזכורות מה להלן גבי עולת ראי' יורשין חייבין יש לפרש דהיינו דוקא הפריש מחיים,

צעדו כמש"כ, וממילא חין מקום לגבות כלל כמו צעבר הרגל כנ"ל, ורק בהפריש עולת ראי' ומת שפיר חייבין היורשין להביאו [פי' שחייבין להביאו דוקא צרגל זה כדן עול"ר ולא חימתי שירלו וכמו שיתבאר צע"י] דכה"ג חשיב שפיר שהאב לא צא ריקס כיון שקרבנו שלו שהפריש והקדיש, הוקרב לחובתו ואע"פ שהוקרב לאחר מיתת ודוק ולפיכך חייבין להקריבו צרגל זה דוקא.

ובאמת מסתפקנא בהא דאדם מביא קרבן על חזירו וחזירו יולא צא חובתו עי' נדרים ל"ה א"ס גם צעולת ראי' הדן כן ד"ל שהרי הוא גראה עכ"פ ריקס, ולא דמי לכל חייבי עולת חובה שהעיקר הוא שטבד חובתו יוקדש ויוקרב וכענין פדיון עבד כענין דאיכא מדין ע"כ שחזירו נותן צעדו דהעיקר הוא קבלת הצעלים צעד זה, וה"נ צכל קרבן חובה אבל צמלות ראי' העיקר הוא הצאתו דדי' שלא יבא אלא ציאה ריקס, מיכו יש לדון דכיון שהוקדש צעדו קניא לי לחובתו וכבא דתמורה דף י' דמתכפר עושה תמורה ואמרין התם פשיטא מתנה קיבוצי לי כו' ודקא קשיא לך מתנה קיבוצי לי כו' [אבל לאחר מיתת המחוייב חין מתנה למתים ושפיר כתבנו דא"א להקריב צעד חובתו א"ס הוא עלמו לא הקדיש] שו"ר שזה מצוה להדיא כמעט צנזיר כ"ד סוף עמוד א' דע"כ שהנותן קרבן עבור חזירו מקנה לו הצבחה ע"ש היעב, וא"כ שפיר יולא יד"ח עולה בקרבן שהקדיש אחר עבורו דהא כו"ל ידיה, אבל מ"מ מה שיקדיש עבורו היורש לחח"מ ז"ל דלא יתוקן הלא יראו פני ריקס, דמת לאו צר קנין הוא ול"ה כאילו הוקרב משלו, וכ"ז ל"ע וזירור וכתבתי רק להעיר.

ואם כה נאמר דצעול"ר העיקר הוא שיהי הקרבן משלו כנ"ל כבר יש לומר בפשוט דליכא שטבד נכסי צעולת ראי' דלא שייך שטבד אלא בדבר שהוא כעין חיוצ ממון שטיקרו ענינו ותכליתו הוא שיושג החוצע

הפריש חייבין היורשין דהיינו שחייבין להביא
בתוך חג זה כ"ל [וירשא דר' יונתן דהכא
הוא דרשה ידי' המוצא בצצלי צבורות י"א
כ"ל אלא דהסוגיות הפוכות בצצלי פשוט
לי לענין ראי' דהיורשין חייבין וילף פדה"צ
צמת הבן מעולת ראי' והיינו דצפדה"צ יש
סברה לומר שא"א לענין פדיון שיפדנו
לאח"מ ע"ד ה"א שאין אדם פודה מע"ש
בדבר שאינו שלו או שאינו ברשותו וה"א אפ"ל
דגם פדה"צ הוא מענין פדיון וחלופי הבן
ואח"א ילפין פדה"צ מראי', ובירושלמי
אדרבא פשיטא לי' דפדה"צ שהוא כענין חוב
ממון יש מקום לקיימו לאחר מיתת הבן אלא
דבעול"ר מספקא לי' אי חייבין היורשין או
לא מטעם הדרשה דיראה יראה כל הראוי
לצוא מביא כו' וכדר"א ולהכי ילפין ראי'
מפדה"צ].

והנה הכ"מ תמה דבירושלמי משמע דבירשו
קרקע חייבין היורשין וליי' למה
השמיטו רבינו עכ"ד והיינו דגרסינן שם עוד
בירושלמי א"ר בא צ"מ מחלוקת שמואל
וריו"ח דתנינן תמן האשה שהביאה חמאתה
ומתה יביאו היורשין עולתה כו' שמואל אמר
צמופרשת ריו"ח אמר אפי' אינה מופרשת
מה אגן קיימין אס כשירשו קרקע צהדא
אמר שמואל צמופרשת [פי' צתמי' וכי
צאינה מופרשת לא יגבו בירשו קרקע] אס
כשירשו מטלטלין צהדא ריו"ח אמר אפי'
אינה מופרשת, ומשני מה נפיק מצנייהון
ירשו קרקע על דעת' דשמואל ליחצב תוצעין
[כ"ה גירסת הק"ע וצפנים בירושלמי
הגירסא לתצב אין תוצעין וא"כ זה סותר
להיסוד שהניח המקשן דבירשו קרקע גס
שמואל מודה דחייבין אע"פ שלא הפריש
ואין זה צמשמע כלל שהתראן צא לסתור
דברי המקשן אלא שצא לתרץ מה נפיק
מצנייהון פירוש צאינו פרע נחלקו וע"כ
נלענ"ד דגירסת הק"ע עיקר] ולמשכן אין
ממשכנים ע"ד דריו"ח אף למשכן ממשכנים
ירשו מיטלטלין ע"ד דריו"ח ליחצב תוצעין

והפי' חייבין הוא דחייבין להביא צרגל זה
צתורת עולת ראי' ולא צתור עולה סתם
וצכל זמן שיראה, וחזין מזה שיש מקום
להקרב קרבן חובתו צתור חובתו, וחזין
מזה דאע"פ שהסבה המביאה דין הקרבן
הקרבן דוקא צרגל זה, הוא החיוב שעל האב,
וכבר לית' לאב, מ"מ נשאר הדין על הקרבן
להקריבו צתורת עול"ר, וילפין מזה צגז"ש
דגם צפדה"צ אע"פ שהסבה שחייבתו צפדיון
הוא הבן וכבר לית', מ"מ נשאר מלות פדיון
שכבר נתחייב ועיקר הילפותא דפדה"צ מראי'
הוא לענין מה הבן ע"ש אלא דמסקינן אף
כאן צפדה"צ היורשין חייבין פי' ואפי' מת
האב ג"כ ועפירש"י ז"ל, והוא נמי מה"ט
דאע"פ שהחיוב דפדיון אינו אלא על האב,
וכבר לית', מ"מ נשאר דין פדיון שחל כבר,
על היורשים צתורת חוב ואישתעבד נכסי,
כיון שאס ינתן לכהן עבד הפדיון צבור
יתקיים המלוא [ואפי' צנתינת אחרים מדין
עבד כנעני ול"ע] ממילא אשתעבד הנכסים
לקיום המלוא ואפי' צלא הפריש ולא דמי
לעול"ר לפמשנ"ח צלא הפריש לא יתקיים
המלוא כלל ועדיין ל"ע צכ"ז ויש להתעמק
הרבה בזה.

והנה בירושלמי פ"ק דחגיגה סוף ה"א
אמרינן הפריש חגיגתו ומת היורשין
מכו שביאו אותה ר"א לומר יראה יראה
הראוי לצוא מביא ושאינו ראוי לצוא אינו
מביא, אר"י כהביא דריו"ח וריו"ח תרויהון
אמרין כל צבור צניך תפדה אפי' לאחר מיתה
ובה"א לא יראו כו' אפי' לאח"מ, ע"כ,
ומפשטות הלשון משמע דלא נחלקו רבי אלא
עם ריו"ח וריו"ח אלא צהפריש מחיים דהרי
בירושלמי מתחיל האיצעיא צהפריש ומת
ועל זה מביא מחלקותן ומשמע דגם ריו"ח
וריו"ח לא מחייבי אלא צהפריש דאל"כ הי'
צריך להיות האיצעיא צלא הספיק להביא
חגיגתו עד שמת והוי משמע דקאי צין
אהפריש וצין אלא הפריש ונלענ"ד פשוט
שזהו מקור דברי הרמב"ם ז"ל שכתב דוקא

אלא דלריו"ח מקריבין הקרבן בתורת עולת חובה שנתחייב בו המוריש ומתקיים צו חובת חובתו דאע"פ שבמיתות חפשי ונפטר מן המלות מ"מ בהחפלא מתקיים מה שלות התורה וכבר נתחייב בו המוריש מחיים, ולשמואל נהי שכבר זכה הקדש בממונו לעולה מ"מ אינו נקרב בתורת עולת חובה כיון שכבר נפטר המוריש אלא בתורת קנין הקדש וכמו הקרבנות לקין המזבח אלא דהתם קרבן לצור והכא קרבן יחיד וע"י ערכין י"א צ"י או דלמא עולותיכם דכולהו ישראל וצפירש"י ז"ל שם ודמי להא דנשחט הקרבן שלא לשמה דצזחים ה' ה' מדמי לה ר"א אהדדי והתם קרבן הוי אלא שאינו לחובתו וה"נ הכא אינו נקרב אלא בתורת עולה סתם ולא בתורת עולת חובה, [ומה דמצוה צזחים שם דהעולה מכפרת על היורש והוא קלם צעלים עליו זהו צח שהחלטנו שהוא חייב להציל ואמרין דהוא יורש דיני צעלות אצל אן אטיק חלות החיוב דיינין עכשיו] ועפ"י אפשר לצאר קלם מחלקותם, דהנה מלך שטוד נכסים וקנין ממון שיש להקדש אצל היורשין אין למשכנו דהא מצוה צפירש"י ז"ל צערכין כ"א וצ"ק דף מ' צהא דחייבי ערכין ממשכנין דהוא משום דלמא אחי לשויחי ומשמע דלא חיישינן שימנעו לגמרי מלהציל אלא שיאחר ולפ"י י"ל דכ"ז מני דדי אצל מן היורש לא, דהא מצוה צ"ה דף ו' צ' דירש אינו צל אחר ע"ש, וכן במקום דליכא ענין תציעת ממון אצל היורש ודאי אין למשכן [אע"פ שילוייר שאם יקריבנו עבור חובתו של אצוי יתקיים צו המלוה דעולת חובה שהי על המוריש מ"מ הא ליכא דין תציעת ממון וא"א למשכן], אכן צדאיכא תרתי דהיינו שטוד ממון להקדש וגם יתקיים ענין עולת חובה שהי על האז אז יש למשכן דהא איכא ממונא דהקדש גבי ואיכא נמי קפידת האיחור לא צשציל איחור של הבן אלא צשציל האיחור של חובת האב

ולמשכן אין ממשכנים ע"ד דשמואל אף לתצוה אין תוצעין עכ"ל הירושלמי, וכיון דאמרין דהך דינא דהפריש עול"ר ומת תליא במחלוקת דשמואל וריו"ח גבי האשה שהצילה חטאתה כו' והתם קיי"ל דהיורשין חייבין גם צלל הפרישה הרי ה"נ לריך להיות דינא הכי צעול"ר זהו קו' הכ"מ. ופשוטו י"ל דאחרי דלעיל צירושלמי משמע דגם לריו"ח אין היורשין חייבין אלא בהפריש וכמש"כ לעיל צע"כ דר"א צ"מ פליג צוה דאיכו אמר אליצא דריו"ח דגם צלל הפריש גוצין ולהכי פסק הרמב"ם ז"ל כסתמא דתלמודא דמערבא צדעת ריו"ח ולא כר"א צ"מ.

אכן צאמת צעיקר הדצר תמוה קלם דאחרי דצתחילה משמע שאין הספק אלא בהפריש מחיים איך קאמר על זה ר"א צ"מ דתליא צפלוגתא דשמואל וריו"ח דמיירי התם צלל הפריש ונלטרך לפרש דר"א צ"מ לא קאי דלעיל אלא מלתא צאפי נפשי הוא, אצל הלשון לא משמע כן דמשמע דאחיצעי דלעיל קאי, לכך נלענ"ד דאפשר דהרמב"ם ז"ל מפרש הסוגיא כך דהמחלוקת גבי "הפריש" עול"ר ומת אי היורשין חייבין תליא צמה דנחלקו שמואל וריו"ח בהאשה שהצילה כו' "צלל הפרישה" אי חייבין היורשין וכמש"ת צע"י.

דיש להבין דעת הירושלמי במחלוקת דשמואל וריו"ח דנראה צעליל דלהירושלמי גם שמואל מודה דשטודא דאורייתא [לגי הק"ע ה"ל וכדמוכח מהא דפריך צפשיטות אי צשירשו קרקע כו'] וצירשו קרקע איכא שטוד ונחלקו צוה צצירשו קרקע לשמואל תוצעין ולא ממשכנים ולריו"ח ממשכנים ג"כ וצירשו מטלטלין נחתין דרגא דלשמואל אין תוצעין ולריו"ח תוצעין ולא ממשכנים והדברים סתומים מאוד צאחו סברא נחלקו, ונראה צוה צדרך אפשר דסברת הירושלמי הוא דזהו לכו"ע דמי שנתחייב עולה חייבין היורשין להצילה

ואע"פ דצמתים חפשי וליכא גצרא המלוכה על צ"ת מ"מ גוף ענין האיחור הוא נגד רצון התורה כיון שאילו ישנו לצטלים בעולם הוא מלוכה על איחור קרבנו ודוק [ומ"מ נ"ט צזה].

ולפיכך לשמואל לפמ"ש דשעבוד איכא בגוונא שירשו קרקע אלא שאין הקרבן נקרב בתורת חובתו דמוריש שפיר תוצעין אצל לא ממשכנין דלאיחור דבן אין לחוש כנ"ל אצל לריו"ח דכתבנו שהקרבן נקרב בתור חובתו של אביו [ואע"פ שאין כפרה למתים מ"מ מלות התורה שחל צחיי האב שיוקרב קרבן לחובתו מתקיים לאחר"מ ג"כ] שפיר יש למשכן מטעם שלא יאחר המלוכה דעולת חובה שהי' על אביו כנ"ל, וצירשו מטלטלין הנה שעבוד ליכא וע"כ אין מקום אפי' לתבוע לשמואל כמוצן אצל לריו"ח נהי דאין למשכן כיון דליכא תציעת ממון מ"מ כיון שאם יקדישו היורשין ויקריבו עבור חובתו של אביו שפיר מתקיים המלוכה דעולת חובה שהי' על אביו וככל מקדיש קרבן עבור חוב חצירו דמהני, וכהא דמדין עבד כנעני, שפיר תוצעים אותו אע"פ שליכא שעבוד כיון שירשו מטלטלין, וכהא דמצואר צחוי"מ סי' ק"ז דמלוכה על היתומים לפרוע חוב אביהן כשירשו מטלטלין והוא מדין כיבוד אב ע"ש, אצל לשמואל שלא יוקרב כלל עבור חובתו של אביו אין כאן מלות כיבוד אב כלל שאין כאן כיבוד וכמוצן, ולא דמי לחוב אביהן שגם לאחר מיתתו לא נפטר המוריש מחיובו צדיני שמים וכשיופרע החוב יופקע החיוב מהמת ואיכא כיבוד משא"כ בהקרבן הקרבן דאינו מועיל כלל צנוגע לחובת האב לשמואל וע"כ גם לתבוע אין תוצעין.

נמצא לפ"ז דנחלקו שמואל וריו"ח אם קרבן הנקרב לאחר"מ של המחוייב הוי צעם קרבן חובתו או קרבן מלד קנין הקדש בלבד ולהכי קאמר ר"א צר ממל דה"ל חלוי צזה המחלוקת "בהפריש" חגיגתו ומת

והנה צמ"ש לעיל דלשמואל אין הקרבן נקרב בתורת חובת המוריש כלל אין להקשות דא"כ אמאי גובין מנכסי היורש והרי השעבוד לא הי' אלא לקיום חובתו ומלוותו וכמו בעצב הרגל ולא חג דאין גובין ממנו כיון שלא יתוקן חובתו וכנ"ל באורך די"ל דכל דנתחייב עכ"פ קרבן צר זכה הקדש צממונו והוי כחיוב ממון גמור ונקרב על כל פנים אע"פ שאינו עולה לחובתו כלל ומה דעצב הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו י"ל צמ"ש דהוא דוקא צעולי"ר שעיקרו הוא הנתינה והצאה דלי' וליכא צזה שעבוד נכסי וכן החגיגה עיקרו חלק ממלות יו"ט ולא כענין חוב כשאר קרבנות חובה שהתכלית הוא מה שהשיג המזבח וכנ"ל ודוק ועדיין נ"ט.

אחר זמן זמנים ראיתי בצפר עמק יבושע בדרוש ח' שהאריך בדברי הרמב"ם ז"ל אלו דפ"א מחגיגה ותו"ד צעם האחרונים ז"ל הוא דהרי מצואר צערכין כ"א צ' דהמפריש עולה ושלמים עבור חצירו לריך דעתו וכ"פ הרמב"ם ז"ל פו"ד ממע"ק ה"י, וכיון שמת ליכא דעת צעם הפרשה לכך הלריך הרמב"ם ז"ל כאן שהפריש מחיים, משא"כ גבי האשה שהציאה חטאתה ומתה דיציאו יורשין עולתה, שפיר פסק הרמב"ם ז"ל דאע"פ שלא הפרישה מחיים דהא הוי ממחוסרי כפרה ומצואר צנדרים ל"ה דהכל לריכין דעת חוץ ממחוי"כ עכ"ל ולענ"ד

נמצא לפ"ז דנחלקו שמואל וריו"ח אם קרבן הנקרב לאחר"מ של המחוייב הוי צעם קרבן חובתו או קרבן מלד קנין הקדש בלבד ולהכי קאמר ר"א צר ממל דה"ל חלוי צזה המחלוקת "בהפריש" חגיגתו ומת

נמצא לפ"ז דנחלקו שמואל וריו"ח אם קרבן הנקרב לאחר"מ של המחוייב הוי צעם קרבן חובתו או קרבן מלד קנין הקדש בלבד ולהכי קאמר ר"א צר ממל דה"ל חלוי צזה המחלוקת "בהפריש" חגיגתו ומת

אינו מוצן דהענין שצריך דעת צאומר עולתו ושלמיו של חצירו עלי ומפריש צעדו הוא משום דלמלא לא ניחא לי צשל חצירו ורולא להציא צעלמו וע"ש צחוס' ד"ה מאי וכן אמרי צערכין שם צעמוד אי דעממא דשמולל משום דזימנין דלא ניחא לי לכפר צמידי דלאו דדי, וכ"ז לא שייך צמת המחוייב וצאין לגצות מנכסיו צתורת שצוד שהרי מה שייך דלא ניחא לי אטו מלד כפרתו גוצין והרי אין גוצין אלא מדין שצוד כעין גציית חוצ ממון [גם ל"ע לפוס ריהעא כשגוצין מנכסיו אס לריכין היורשין להקדישו צקדושת עולה או דצהגצ' גופא נעשית קדושה צקדושת עולה, וכהא דכשקונים קרצן לצור מתרומת הלשכה דע"י הקרי נעשה על הצהמה דין עולה או חטאת אע"פ שלא שייך לומר שנתחלל מקדושת המעות דהא המעות אינם אלא קדושת דמים למצחא, ולומר שהגוצר מקדיש אינו צמשמע לפוס ריהעא, אצל מ"מ נד"ד אינו דומה לדחתם דכזר הוקדשו המעות למצחא משא"כ כאן דעכשיו צריך להקדש ע"י הגצ' אכן מ"מ דדצר ל"ע לע"ע].

ב

ועפמש"כ צעממא דעצר הרגל ולא חג אינו חייב צאחריותו אע"פ דמצואר צקדושין י"ג דצחיוצ קרצן אישתעצוד נכסי דהוא משום דנהי דאישתעצוד נכסי מ"מ לא נשתעצדו אלא לשיוגצה מנכסיו לקיום מלוותו אצל אחר הרגל אס יגצו ויקריצו עולה לא יתקיים כלל מלות ראי, ולעולה סתם דלאו מלות ראי הא לא נתחייב, עפ"ז יש לצאר על נכון דצרי הרמ"א ז"ל צתשובה דצנודר ללדקה ומת אין היורשין חייבין לשלם והציא ראי מדצרי הריצ"ש ז"ל שכי דנשצט ומת פטורין היורשין וצקל"ח סי' ר"ץ השיצ, דהרי כמו שעל חוצ ממון איכא שצוד נכסי ה"ג משתעצדי צחיוצ דמלוא כדאשכחן צפדה"צ וצעולת יולדת

והטעם כיון שהתורה חייבתו ליתן הוי כחוצ וה"ג הכא גצי נדרי לדקה חייבתו תורה ממון צפירוש מדכתיב צפיק זו לדקה, ואינו דומה לנשצט ומת דלא כתיב צהדיא צתורה שיתן אלא ככל היולא מפיו יעשה ואס נשצט שלא ליתן מחוייב שלא ליתן וע"כ אין זה חוצ דממון רק מלוא צעלמא משא"כ נדרי לדקה דכתיב צפיק זו לדקה עכ"ד, אכן עפמ"ש י"ל דהן אפי' נאמר כהקל"ח דצלדקה דאיכא צפי קרא שחייב לשלם ראוי שישתעצדו נכסיו מ"מ לא נשתעצדו אלא לגצות לקיום נדרו כגון צנדר ונשתעט ואלהא הוא דכתב הכ"מ צסוף הלכות נחלות דצלדקה איכא שצוד נכסי ככל חוצ דעלמא, אצל צמת הרי הוא נדר ליתן וכשיגצו מנכסיו לאח"מ כיון דקיי"ל דצט"ח מכאן ולהצא הוא גוצה נמלא שלא גצו מנכסיו אלא מנכסי צנו ומהערצ דהיינו הנכסים ואע"פ דהשצוד אכנסים נעשים מכת שהי ממנו של נודר מ"מ זה הי רק סיצה שצציל זה נעשו נכסים ערצין אצל לא חשיצ שמהנודר או מנכסי הנודר גצו ללדקה, וא"כ לא נחקיים כלל נדרו שהי חיוצ עליו שהוא יתן משלו, וממילא ליכא שצוד כלל דלא נשתעצדו נכסיו אלא לקיום מלוותו, אלא דאולי נאמר דכל נדר מלצד דאיכא מלוא עליו עוד נעשה צזה קנין ממון ככל התחייבות ע"י קנין וא"כ כזר זכו עניים ונדרו נחקיים ג"כ צמקלצ צזה שזכו צו העניים, על זה הציא הרמ"א ז"ל ראי' מהא דפוער הריצ"ש ז"ל צנשצט ומת ולענין לומר דנדר הוי כקנין אין לחלק צין נדר לשצוטה דאין מקום צזה לסצרת הקל"ח הני"ל כמוצן ושפיר הוכיח מכאן רמ"א ז"ל דגם נודר ומת פטור, ואי משום שצוד שצא צשציל חיוצ מלוותו צזה סוצר הרמ"א ז"ל מסצרא דלא שייך שצוד כיון שלא יתקיים צזה מלוותו וכנ"ל.

והקצה"ח נראה דסוצר דנודר לדקה הוא כחיוצ ממון ממש והתכלית הוא השגת העניים מה שהצטיח ולא לקיום

הכ"מ דבהלך למדכי"י חין יורדין לנכסיו
לדקה משום שהוא עושה דקה במקום
שהוא, דזה מספיק לענין מלוא דקה אבל
לא לענין תקנת העיר אס הוא נחשב עדיון
כצני עיר זו, ואח"ל שאינו נחשב כצן עיר
זו א"ל להטעם דעושה דקה במקומו, וע"כ
נראה לכאף יותר דדעת הכ"מ שצטעק שחי
צריא כצן נתייב צמלות נתינת דקה אכל
ימי חייו ואחא נשתעצדו נכסיו אלא שזמן
הפרעון הוא בכל יום וזמן כפי האורך
[ואולי יש לדמות זה קלח למחלוקת הרמב"ם
ז"ל והראש"ד ז"ל פ"ד משבועות ה"י לענין
כולל דיוס מחר אי חשיב כולל וקארתוי כי
הענינים רחוקים זמ"ז] ואס כה נאמר א"ש
הא דאין פוסקים דקה לקטנים משום דכיון
דמעולם לא נתייבו צמלות דלדקה ליכא
נמי שטעוד משא"כ צנשתעק דנתייב כצן
כשהי צריא אכן ג"ז ל"ע עוצא דלא מסתבר
לכאורה.

סימן ד

בהא דאין מטבילין בכיפין

חגיגה די"ט א' דתניא מטבילין צראשין
ואין מטבילין צכיפין לפי שאין
מטבילין צאור ופירש"י ז"ל שאין מטבילין
צאור שלא אמרה תורה מקוה של צאור
לעצילה עכ"ל, וצח"כ פ' שמיני אמרין מה
מעין שטיקרו צקרקע אף מקוה שטיקרה
צקרקע [לאפוקי כיפין] ואפי' כשצצו הגיעו
הראשין לקרקע מ"מ חין מטבילין צהכיפין
שצחמלע שהם צאור כמבואר שם צגמ',
ול"ע עוצא צהא דתן פ"י דמקואות מ"ד
דצגדים שהטבילין מכוצסין עד שיצטעו
הטבילין נגוצין עד שיצטעו וינוחו מצטעוען,
והא דצמכוצסין סגי כשהן מצטעועין וא"ל
שינוחו מצטעוען הוא לפי שכיון שהם
מכוצסין יש צהם מים עופח ע"מ להטפוח

מלואתו אלא אדרבה המלוא הוא לקיום
חיובו הלה, והוכרח לזה מדברי הכ"מ הנ"ל
גבי מי שנשתעק דצ"ד יורדין לנכסיו ללדקה
וכי' הכ"מ דהוא משום דהנכסים משתעצדין
וצטעק הרי ליכא מטעם מלוא דהא פטור
הוא מכל המלואות, אע"כ דענין דקה הוא
מענין חוב כדרך שחייבתו תורה תשלומי נזק
וכיו"צ, אכן אפי' אס נאמר כן צדעת הכ"מ
ז"א אלא צחיוצ דקה הכללי, אכל צחיוצ
קיום נדרי דקה צהא מחמת דצרו נ"פ
דאינו אלא כענין מלוא והחיוצ והשטעוד צהא
משום חיוצ קיום מלואתו, וצחמח גם צלדקה
תמורה מאוד לענ"ד לומר דאיכא שטעוד גם
על שטעק שאינו צר מלואות דמסתבר לכאף
דגם אח"ל דאיכא שטעוד צלדקה מ"מ אינו
אלא מסתעף מחיוצ המלוא שטעליו, וקלח
רחי לזה מהא דפרוטק דר' יוסף דצטעק
שטעסק צהשצח צצידה פטור מלמית צריפתח
לעניא ואח"ל דלדקה הוא כחוב ממון ממש
אע"כ גם מפרעון חובו יפטר צשעת עסק
צמלוא ואדס שיעסק צמלואות צלא הפסק
לא יוכלו לגצות ממנו חוב, ויש לדחות דמ"מ
יפטור מלהשטדל הוא עלמו צנתינת הצדקה
והעני מסתמח לא ילך לצ"ד שיגצו צע"כ
ריפתח ממנו, וממילא ירויח הריפתח ול"ע
צכ"ז.

ומ"מ מלד הסצרה הי נראה דכל החיוצ
ושטעוד צלדקה הוא מטעם המלוא
וצטעק דליכא מלוא, ממילא ליכא נמי
שטעוד כמ"ל, וכשצרתוי צזה עס גיסי הגאון
שליט"א הקשה ג"כ מהא דגיטין דף נ"ב
דקטנים פטורים מלדקה ומ"ש שטעק מקטן,
עכ"ד ולומר דכוונת הכ"מ צמש"כ דהנכסים
משטעצדים ללדקה אינו מלד המלוא אלא
מלד תקנת העיר ומענין להסייע על קילתן
[והי' מתיישב צזה קלח הא דאין פוסקין
לדקה לקטנים דכיון דהצ"ד הן צצידה
דיתומים לא רצו לתקן עליהם חיוצ דקה
אע"פ שיכולים לכופן על זה, משא"כ לדקנני
נגון שטעק] אכל קשה דא"כ מה כתב